

COOPERAREA ALIAȚILOR LA REINTRAREA ROMÂNIEI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL: 28 OCTOMBRIE/ 10 NOIEMBRIE 1918

Daniel Silviu NICULAE

Asociația Istorică „Dimitrie Cantemir”, București

Atunci când a elaborat proiectul de operațiuni pentru armatele Aliate din Est, pentru a exploata succesul, după capitularea Bulgariei (16/29 septembrie 1918), generalul Franchet d'Esperey s-a bazat, cu siguranță, pe sprijinul României, stabilind forța Armatei Dunării la doar trei divizii. Într-adevăr, această armată avea misiunea de a asigura atât flancul drept al operațiunii principale desfășurate în direcția Belgradului, cât și flancul stâng al operațiunii secundare desfășurate în direcția Constantinopolului, împotriva unei posibile intervenții a armatelor austro-germane din România. Generalul Henri Mathias Berthelot, fost șef al Misiunii Militare franceze din România, care trăise atât zilele represiunii, cât și gloria armatei române, a fost, de asemenea, o dovadă sigură a intenției de cooperare a aliaților cu România.

Articolul prezintă aspecte din cadrul cooperării Aliaților cu forțele Armatei Române, care au determinat eliberarea teritoriului românesc de ocupația Puterilor Centrale și crearea cadrului necesar înfăptuirii României Mari.

Cuvinte-cheie: aliați, Primul Război Mondial, cooperare, capitulare, Dunăre.

INTRODUCERE

La începutul anului 1918, România se afla într-o situație disperată, rezultat al evenimentelor politice din Rusia Țaristă, din toamna anului 1917. Noua realitate strategică apărută pe frontul românesc după promulgarea de către guvernul sovietic, la 25 octombrie/7 noiembrie 1917, a *Decretului asupra păcii*, premisa declanșării tratatelor pentru încheierea armistițiului inițiate la cererea Rusiei Sovietice la 13/26 noiembrie 1917, era una dezastruoasă pentru armata română. Semnat la Brest-Litovsk la 20 noiembrie/3 decembrie 1917, armistițiul parafa ieșirea individuală a Rusiei din război, lăsând România să continue singură lupta împotriva Puterilor Centrale, situație greu de gestionat de către factorii de decizie politici și militari. Prin urmare, proiecția ocupării întregului teritoriu al țării de către trupele Puterilor Centrale a determinat guvernul român, condus de Ion I.C. Brătianu, să semneze, la 26 noiembrie/9 decembrie 1917, armistițiul de la Focșani.

La vârful armatei române apar modificări esențiale, conform situației extraordinare în care se afla țara. Comanda acesteia a fost dată generalului Constantin Prezan, care trebuia să pună în aplicare, pe de o parte, măsura adoptată de Consiliul de Miniștri întrunit în noaptea de 22/23 decembrie 1917 privind îndepărtarea tuturor trupelor ruse în mare parte bolșevizate, prezente pe teritoriul național, pe de altă parte, să facă față noii amenințări de la est. Ca reacție la acțiunea fermă a României de a elimina orice prezență rusă de pe teritoriul său, guvernul revoluționar bolșevic, considerând-o un gest ofensator, a decis ruperea legăturilor diplomatice dintre cele două țări la 13/25 ianuarie 1918. Cu puțin timp înainte de această măsură, la ordinul lui V.I. Lenin, în ziua de 31 decembrie/13 ianuarie 1918, întreaga reprezentanță diplomatică a României de la Petrograd a fost arestată, în frunte cu ministrul Constantin Diamandy, personalul diplomatic și consular, precum și reprezentanții misiunii militare. Protestul bolșevic a fost completat de confiscarea tezaurului românesc, gest care putea fi considerat o declarație tacită de război.

În aceste condiții, prinsă în nicovala puterilor militare de la vest și est, România era nevoită să accepte condițiile de pace separată, impuse prin ultimatumul privind demararea negocierilor de pace, transmis de reprezentanții Puterilor Centrale la 23 ianuarie/5 februarie 1918. Decizia politică ce urma să fie luată în această

privință a fost discutată în Consiliul de Miniștri din 25 ianuarie/7 februarie. În cadrul dezbaterilor reprezentanților partidelor politice s-a desprins propunerea generalului Alexandru Averescu, cel care avea în vedere încheierea unei păci separate, ca o soluție de compromis. Guvernul Ion I.C. Brătianu a demisionat la 26 ianuarie/8 februarie 1918.

După depunerea mandatului de către Ion I.C. Brătianu, Regele l-a însărcinat pe generalul Averescu cu formarea noului guvern (29 ianuarie/11 februarie 1918), cu misiunea de a lua legătura cu reprezentanții Puterilor Centrale de la București. În cadrul acestor tratative desfășurate la Bufta, Alexandru Averescu a protestat, la 11/24 februarie 1918, față de condițiile extrem de grele impuse României. Ministrul de externe al Austro-Ungariei, Ottokar Czernin, amenința că, dacă românii vor reîncepe ostilitățile, armata va fi zdrobită și România „*va dispărea de pe harta Europei*”. În discuția din aceeași zi, dintre generalul austriac von Hranilovici și colonelul român C. Ressel, la precizarea acestuia din urmă, potrivit căruia România mai are o armată care se poate opune, generalul austriac a ripostat: „*O știm și noi, dar ce veți putea face față de situația în care vă găsiți complet încercuiți de trupele noastre ce vor veni prin Ucraina și Basarabia, în spatele dvs. ? [...] Vom aduce diviziile noastre ce s-au eliberat de pe frontul rusesc și vom face o operație de trupe zdrobitoare de superioare pentru a isprăvi cât mai repede. Dar atunci, v-o pot spune, atunci nu va mai fi vorba de concesi din partea noastră și dumneavoastră veți dispărea ca țară*”. (Agrigoroaiei, 2015-2016, p. 26).

Misiunea guvernului Averescu a fost extrem de dificilă, fiind în discuție probleme grave pentru statul român: cedarea Dobrogei, modificarea frontierei de-a lungul Carpaților, mari concesi economice, schimbarea dinastiei și demobilizarea armatei. Problema atitudinii României a format obiectul a trei Consilii de Coroană, desfășurate în zilele de 17-18 februarie/2-4 martie 1918. S-a stabilit, după ce între timp problema dinastiei a fost scoasă din discuție, ca textul tratatului de pace să fie abordat în bloc, fără a se negocia pe articole, pentru a se dezvălui caracterul de dictat al acestuia. Alexandru Averescu a precizat că soluția acceptării condițiilor era singura posibilă: se salva dinastia și se înlesnea unirea Basarabiei, Puterile Centrale (Germania, în special) promițând sprijin diplomatic în acest sens. La 20 februarie/5 martie, au fost semnate la Bufta protocolul de prelungire cu încă 14 zile a armistițiului între România și Puterile Centrale și preliminariile tratatului de pace. La începutul tratatelor de pace, guvernul ucrainean, care încheiase deja pacea separată cu Puterile Centrale, trimitea acestora o notă, în care afirma că: „*Basarabia,*

din punct de vedere etnografic, economic și politic, formează o unitate indivizibilă cu teritoriul Ucrainei” (Niculae, 2018, p. 45) și cerea să participe la tratativele de la București. Autoritățile de la Kiev își arogau dreptul de a include delegați basarabeni în cadrul delegației ucrainene, dar nu acceptau posibilitatea unei delegații aparte a Basarabiei independente. În noua situație militară și diplomatică de la începutul anului 1918, România a fost nevoită să ajungă la o „*înțelegere*” cu Puterile Centrale, „*înțelegere*” ce a constituit, în chestiunea Basarabiei, un factor favorizant. În continuarea vechii promisiuni și urmărind acceptarea de către România a condițiilor sale economice, Germania (și, mai puțin, Austro-Ungaria, care dorea anexarea unei zone din nordul Basarabiei) s-a opus pretențiilor ucrainene asupra Basarabiei și, implicit, a fost de acord cu soluția românească a problemei. Ministrul de externe german, von Kühlmann, pe care Averescu îl asigura, din motive tactice, că România dorea să vadă în Republica Moldovenească un stat independent, considera neîntemeiate pretențiile Ucrainei. Deoarece – așa cum a subliniat Paul Cernovodeanu – România a refuzat să discute problema Basarabiei în cadrul tratatelor de pace cu Puterile Centrale, iar acestea nu și-au formulat un interes special în această privință, chestiunea participării la negocieri, atât a delegației ucrainene, cât și a celei basarabene, a căzut. Germania se va opune și dorinței Bulgariei de a obține, în întregime, Dobrogea, prin tratatul de pace (Ib., p. 27).

La 5/18 martie 1918, România avea un alt guvern condus de prim-ministrul Alexandru Marghiloman, a cărui misiune principală era de a finaliza negocierile începute și încheierea păcii cu Puterile Centrale. O decizie asumată cu demnitate de către omul politic Alexandru Marghiloman, conștient de faptul că singura modalitate de menținere a statului român era calea diplomației, în compensație cu sacrificiile pe care poporul român era obligat să le facă.

Guvernul Marghiloman a fost nevoit să accepte, la 24 aprilie/7 mai 1918, tratatul de pace, care a fost, de fapt, un dictat. Constantin Kirițescu va scrie, câțiva ani mai târziu: „*Era continuarea și reglementarea regimului de ocupație militară a țării, cu apăsarea sa despotică și umilitoare, cu stoarcerea celei din urmă resurse a solului și a muncii românești, completată și agravată și cu mutilarea teritoriului ei [...]. Pe când România era dezarmată, iar prin răpirea munților și a Dobrogei era aruncată fără nicio putință de apărare la discreția dușmanilor, Germania își păstra la noi în țară întreg aparatul militar de ocupație și de stoarcere, menținând, până la ratificarea păcii, stare de război. După ratificarea tratatului, starea de război devenea starea de ocupație, prin menținerea a șase divizii, precum și a «formațiunilor necesare*

exploatării economice» și aceasta fără niciun termen, ci atâta timp cât ocupantul va crede necesar”! (Ib.). Armata română – în cea mai mare parte – trebuia demobilizată și dezarmată. Austro-Ungaria primea aproximativ în întregime lanțul Munților Carpați (un teritoriu de 5.600 km²), cu importante bogății ale solului și subsolului și de mare însemnătate strategică. Bulgaria primea Cadrilaterul și o fâșie din sudul județului Constanța; restul Dobrogei trecea, în condominiu, celor patru state, lăsându-se României o cale de acces spre Constanța. Toate bogățiile țării și, în primul rând, petrolul, cerealele, pădurile intrau sub controlul Puterilor Centrale, al Germaniei în special, pentru o perioadă, practic, nelimitată. România mai trebuia să plătească Germaniei și Austro-Ungariei importante sume de bani și să renunțe la orice indemnizație în contul pagubelor pricinuite pe teritoriul său de către acestea (Ib., p. 28).

După patru ani și mai bine de la dezlănțuirea Primului Război Mondial, rând pe rând, Bulgaria, Turcia, Austro-Ungaria și Germania erau silite să capituleze. În cursul anului 1918, în timp ce Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia se găseau la capătul oricărui efort militar, Germania, deși obosită de greutatea extraordinară ale unui război îndelungat, s-a hotărât ca în acel an să facă un ultim demers care să pună capăt războiului, în condiții cât mai avantajoase pentru Puterile Centrale.

Avantajele dobândite la începutul anului 1918 prin desființarea Frontului de Est, ca urmare a păcilor separate de la Brest-Litovsk (9 februarie cu Republica Ucraina, respectiv 3 martie cu Rusia Sovietică), și, apoi, concomitent cu ocuparea Ucrainei, Crimeii și sudului Rusiei europene, a frontului român, prin Pacea de la Buftea-București (martie-mai), i-au permis Înaltului Comandament german să-și concentreze marea majoritate a unităților pe Frontul de Vest și să declanșeze, în primăvara și vara anului 1918, patru ample acțiuni ofensive (Preda, Alexandrescu, Prodan, 1994, p. 27).

Planificarea și executarea acestor bătălii¹ nu au dus la decizia mult așteptată, ci din contră, au înlăturat definitiv orice speranță în victorie. Eșecul acestei ultime și supreme încercări germane, în care își pusese speranța întregul bloc al Puterilor

¹ Bătălia de la Amiens s-a desfășurat în perioada 21 martie-15 aprilie 1918 în zona Quentin, pe un front larg de 80 de km, între râurile Oise și Sensée; Bătălia de la Lys s-a desfășurat în perioada 9-18 aprilie, în Flandra, între Ypres și canalul Le Bassé, împotriva sectorului britanic; Bătălia de pe Marna s-a desfășurat în perioada 27 mai-6 iunie 1918, între râurile Aisne și Marna, când trupele germane au ajuns la circa 80 km de Paris, acțiune prelungită cu o operație secundară pe frontul Montdidier-Oise, între 9-12 iunie 1918; Bătăliile de la Champagne și de pe Marna vor fi întrerupte de contraofensiva franceză (a doua bătălie de pe Marna s-a desfășurat în perioada 25 iulie-7 august 1918).

Centrale, constituia preludiul prăbușirii militare germane și nu mai lăsa nicio îndoială asupra rezultatului negativ al războiului, atât pentru aliații Germaniei, cât și pentru Germania însăși (AMNR, f. 26).

În același timp, falimentul ultimei ofensive austriece pe frontul italian, din iunie 1918 (bătălia de la Piave), care se termina cu o înfrângere totală, având drept rezultat slăbirea armatei austriece cu 16 divizii, confirma și mai mult declinul puterii militare austro-germane (Ib., f. 25).

Paralel cu această completă slăbire a puterii militare austro-germane, Antanta își desăvârșea toate pregătirile pentru lovitura decisivă pe Frontul de Vest. Ea dispunea, în acest scop, de o superioritate zdrobitoare, astfel încât contraofensiva mareșalului Ferdinand Foch, începută la 5/18 iulie 1918, mergea din succes în succes, având toate perspectivele victoriei finale, pe când armata germană devenea incapabilă în fața armatelor aliate. În aceste condiții, înfrângerea Puterilor Centrale era inevitabilă, iar Germania și Austria s-au convins că pacea trebuia încheiată înainte ca operațiunile de pe Frontul de Vest să devină decisive. Dar, în acest timp, se producea dezastrul Puterilor Centrale în Orient, prin capitularea Bulgariei și Turciei. Ofensiva Armatei Aliate din Orient, de sub comanda generalului Franchet d'Esperey, începută la 2/15 septembrie 1918, a avut drept rezultat desființarea frontului balcanic germano-austro-ungar.

La alcătuirea proiectului de operațiuni pentru Armatele aliate de Orient, în vederea exploatării succesului, după capitularea Bulgariei în urma armistițiului de la Salonic (16/29 septembrie 1918), generalul Franchet d'Esperey s-a bazat, în mod sigur, pe sprijinul României, atunci când a stabilit forța Armatei de Dunăre la numai trei divizii. Într-adevăr, această armată, cu o triplă misiune – cea de a asigura atât flancul drept al operațiunii principale executate în direcția Belgrad, cât și flancul stâng al operațiunii secundare executate în direcția Constantinopol, în contra unei eventuale intervenții a armatelor austro-germane din România, precum și de a se uni cu România –, era prea slabă față de tăria forțelor austro-germane aflate pe teritoriul român ocupat. Tot ca o dovadă sigură a intenției cooperării Aliaților cu România era numirea la comanda Armatei de Dunăre a generalului Henri Mathias Berthelot, fostul șef al Misiunii Militare franceze în România, care trăise zilele de restriște, dar și pe cele de glorie ale armatei române (Ib., f. 61).

Încă de la 2/15 octombrie 1918, comandamentul acestei armate a reușit să stabilească legătura cu cercurile conducătoare ale României, adică cu aceia

care „făcuseră” războiul și care, păstrându-și credința neclintită în victoria finală, așteptau momentul prielnic al reintrării în acțiune. Prin legăturile stabilite, s-a hotărât ca România să aștepte semnalul pentru a reîntra hotărât în luptă împotriva inamicului comun, semnal care trebuia dat atunci când armata aliată era gata să treacă Dunărea în Muntenia.

Deși concentrarea acestei armate la Dunăre nu se putea face înainte de 7/20 noiembrie 1918, evenimentele precipitându-se pe Frontul de Vest, agravând situația armatei Mackensen, prin încheierea armistițiului austro-italian și prin înaintarea armatelor sârbo-franceze în Banat, care amenințau flancul și spatele acestei armate, generalul Berthelot, bazându-se și pe acțiunea forțelor române din Moldova, în spatele armatei Mackensen, precum și pe ridicarea în masă a românilor din teritoriul ocupat, a hotărât să treacă Dunărea, cu forțele disponibile, în noaptea de 26/27 octombrie-8/9 noiembrie 1918 (Ib., f. 62).

Această hotărâre a fost comunicată în ziua de 26 octombrie/8 noiembrie 1918, prin telegraf, de la Târnova, unde era cartierul Armatei de Dunăre, la Iași, moment care a dus la decretarea mobilizării armatei române și trimiterea ultimatumului feldmareșalului August von Mackensen. Într-adevăr, în ziua în care armata de Dunăre a trecut Dunărea la Giurgiu (28 octombrie/10 noiembrie 1918), generalul Constantin Prezan, care fusese numit, din nou, șeful Marelui Stat Major General al armatei române, i-a comunicat generalului Berthelot, prin generalul Pierre Henry Lafont, atașatul militar al Franței la Iași, că regele Ferdinand I a decretat mobilizarea armatei române, că i-a ordonat să intre în legătură cu Comandamentul trupelor aliate și că trupele române de acoperire au primit deja ordin ca să intre în teritoriul ocupat. În aceeași zi, generalul Berthelot a intervenit către Comandamentul român, cerându-i să mobilizeze toate elementele active, să nu organizeze în divizii decât pe cele care puteau fi dotate cu artilerie și să grupeze infanteria în brigăzi, a câte șase batalioane fiecare, gata să sprijine diviziile franceze și engleze ale Armatei de Dunăre.

La această intervenție a generalului Berthelot, Comandamentul român a răspuns că România mobilizează diviziile 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14 Infanterie, 1 și 2 Vânători și 2 divizii de cavalerie, toate fiind dotate cu artileria necesară. Armata aliată de Dunăre și armata română trebuiau să-și coordoneze acțiunea astfel încât să se reunească la Ploiești (Ib., f. 63).

SITUAȚIA ARMATEI DE DUNĂRE

La data de 25 octombrie/7 noiembrie 1918, în ajunul zilei hotărâte pentru trecerea fluviului, Armata de Dunăre nu era concentrată încă. Ea se găsea dispusă astfel: Divizia 30 Infanterie franceză (câte un batalion din Regimentul 58 Infanterie și Regimentul 40 Infanterie la Șiștov, 2 batalioane din Regimentul 58 Infanterie la Plevna, 2 batalioane din Regimentul 40 Infanterie la Țaribrod – 200 km sud-vest de Nicopole, Regimentul 61 Infanterie la Byela – 50 km sud-vest de Rusciuk); Divizia 16 Colonială franceză la Radomir – sud-vest de Sofia (Regimentul 4 Vânători de Africa la Țaribrod, 2 grupuri de artilerie de 155 mm la Sofia, 1 detașament din Divizia 76 Infanterie, sub comanda colonelului Boblet, compus din Regimentul 210 Infanterie și un divizion de artilerie de 75 mm). Divizia 26 Britanică era încă în Serbia.

Armata de Dunăre nu avea specialiști pontonieri, însă bulgarii dispuneau de un material de pontoane care, la acea dată, se afla în canalul Benene, la vest de Șiștov. La Șiștov se afla și o companie bulgară de pontonieri, dar bulgarii au refuzat să dea materialul lor, declarând că ei nu sunt în război cu germanii. Aceasta a fost și cauza pentru care nu s-a putut executa trecerea în noaptea de 26/27 octombrie-8/9 noiembrie, așa cum se hotărâse.

În ziua de 27 octombrie/9 noiembrie, generalul Berthelot a sosit la Rusciuk, unde a dispus măsuri energice pentru executarea trecerii Dunării în noaptea de 27/28 octombrie-9/10 noiembrie, ordonând generalilor bulgari să pună imediat la dispoziție materialul necesar. Prin urmare, Comandamentul Berthelot a hotărât ca trecerea să se execute cu mijloace improvizate, pe șlepuri remorcate, prin următoarele puncte: Rusciuc – Giurgiu, Șiștov – Zimnicea, Nicopole – Turnu-Măgurele. După executarea trecerii, urma să se ocupe înălțimile situate la 7-8 km de Giurgiu, Zimnicea și Turnu-Măgurele, formând capete de pod pe țărmul stâng al fluviului (Ib., f. 64).

Trecerea pe la Rusciuc era cea mai importantă, fiind drumul cel mai scurt care ducea la București. La Rusciuc trebuia să treacă detașamentul colonelului Boblet, compus din Regimentul 210 I (3 batalioane), Regimentul 61 Infanterie (2 batalioane), care urmau să sosească de la Byela, în ziua de 28 octombrie/10 noiembrie și noaptea următoare, parte pe calea ferată, parte pe jos, 1 grup de tunuri de 75 mm, câțiva marinari francezi (18 marinari și maiorul Lambert) și personal tehnic bulgar pentru conducerea vaselor.

Pentru trecere se dispunea de mai multe șlepuri de câte 800 de tone fiecare, iar 2 vedete bulgare serveau pentru legături și recunoașteri. Locul de debarcare

a fost ales în sus de Rusciuk, la circa 4 km, în dreptul și la adăpostul ostrovului Golia. Marinarii au pregătit, în ziua de 27 octombrie/9 noiembrie, la ora 21, un punct de îmbarcare la mal, format dintr-un ponton, improvizat dintr-un mic șlep, lângă care aveau să acosteze șlepuri de transport. În ziua de 28 octombrie/10 noiembrie 1918, la ora 02.45, a început îmbarcarea trupelor, care s-a făcut greu, din cauza întunericii, și a durat mai mult decât se estimase (Ib., f. 65).

Abia la ora 06.00 a fost terminată îmbarcarea a două batalioane; convoiul cu cele două șlepuri s-a pus în mișcare de-a lungul țărmului drept, pentru a nu atrage atenția inamicului. Mitralierele și tunurile de 37 mm de pe șlepuri erau gata de tragere. Locul de debarcare, ales și ținut secret, a fost în dreptul satului Slobozia. La înălțimea Rusciucului, convoiul a virat la 140 grade, fiind expus până la atingerea țărmului stâng (circa 10 minute), unde s-a intrat în unghiul mort, format de țărm. Dis-de-dimineață a început debarcarea, care s-a terminat relativ repede, la ora 07.00, fără ca inamicul să prindă de veste. Primele lovituri de tun au fost trase de inamic, târziu însă, pentru că debarcarea se terminase și oamenii din teren erau la adăpost. Cele două batalioane care au reușit să debarce erau din Regimentul 210 Infanterie. Obiectivele lor erau ca un batalion să ajungă în satul Florica (la vest de Giurgiu), iar celălalt batalion la marginea de nord-est a Giurgiului. Acest ultim batalion, fiind întâmpinat cu focuri de mitralieră germane și constatând că inamicul a distrus podul peste Ramadan, s-a regrupat și s-a îndreptat spre Slobozia, pentru a ajunge la Giurgiu, pe la vest.

După debarcare, convoiul de transport s-a înapoiat cu maximum de viteză la locul de îmbarcare, unde a sosit la ora 08.30, pentru îmbarcarea altor două batalioane (batalionul 3 din Regimentul 210 Infanterie și un batalion din Regimentul 61 Infanterie). S-a ales, după indicarea piloților bulgari, un alt punct de debarcare, mult mai apropiat de locul de îmbarcare, primul punct de debarcare fiind reperat de artileria inamică. Trecerea Dunării s-a realizat, astfel, cu ușurință, fără a se trage vreo lovitură de tun sau armă, prizonierii germani declarând că, după prima debarcare, au primit ordin să se retragă spre Giurgiu. Aceste două batalioane au fost, de asemenea, îndreptate spre Slobozia, de unde batalionul din Regimentul 210 Infanterie a mers la Giurgiu spre a întări și întregi acest regiment, care intrase în oraș în cursul zilei, în urma retragerii și evacuării orașului de către germani. Batalionul din Regimentul 61 Infanterie a rămas în seara de 28 octombrie/10 noiembrie la Slobozia unde, împreună cu celălalt batalion din același regiment, a acoperit, spre vest, trupele franceze din Giurgiu (Ib., f. 66).

La ora 16.30, remorcherul „Varna” a întreprins o a treia cursă, îmbarcând ultimul batalion din Regimentul 61 Infanterie și logistica acestuia. Deoarece trupele debarcate câștigaseră teren pe țărmul nordic al Dunării, iar artileria germană încetase tragerea, convoiul acesta a fost îndreptat tot către primul punct de debarcare de la Giurgiu. Pe durata deplasării, avioanele inamice au atacat convoiul prin focuri de mitraliere, răspunzându-li-se cu mitraliere și tunuri așezate pe vase, precum și cu artileria antiaeriană bulgară instalată la Rusciuk. A patra cursă s-a făcut în cursul serii, astfel că, până în seara de 28 octombrie/10 noiembrie, au fost debarcate pe țărmul stâng al Dunării, la Giurgiu, 5 batalioane franceze cu cai și material. În această operațiune, pierderile francezilor au fost: 3 morți și 12 răniți, dintre care un ofițer.

Unitățile germane s-au retras în ziua de 28 octombrie/10 noiembrie din Giurgiu, iar unitățile franceze, în ziua de 29 octombrie/11 noiembrie, au ocupat linia Daia – Frățești – Ghizdarul. Restul trupelor aliate au trecut de la Rusciuc la Giurgiu cu ajutorul portitelor remorcate.

A urmat traversarea Dunării de către trupele aliate pe la celălalt punct decis, de la Nicopole. În zorii zilei de 29 octombrie/11 noiembrie, două batalioane din Regimentul 58 Infanterie, îmbarcate la Nicopole, au trecut Dunărea pe la Turnu-Măgurele, pe care l-au ocupat la ora 05.30, organizând, apoi, un cap de pod pe înălțimile de la nord de oraș, forțând inamicul să se retragă în grabă.

Pentru organizarea traversării Dunării pe la Șiștov, în ziua de 28 octombrie/10 noiembrie 1918, s-au făcut primele pregătiri de trecere, rechiziționându-se circa 30 de bărci bulgare. Cu o capacitate de încărcare de aproximativ 10-12 oameni, acestea erau adunate la adăpost de vedere, puțin mai în sus de punctul de traversare de la Șiștov. În ziua de 29 octombrie/11 noiembrie dimineața, s-au îmbarcat primele elemente din batalionul al treilea din Regimentul 58 Infanterie. Bărcile erau conduse de barcaii bulgari, supravegheați de câte trei pionieri francezi în fiecare barcă, pentru a se preveni orice defecțiune. Astfel, au trecut la Zimnicea un batalion din Regimentul 58 și părți din Regimentul 40 Infanterie. Aceste unități au ocupat Zimnicea și au organizat un cap de pod pe linia Bujoru – Tântăreni – Șoimu – Suhaia. Germanii, care aveau la Zimnicea un batalion și o baterie, s-au retras în dezordine, fără a primi atacul, incendiind o vedetă română. Populația română a întâmpinat cu urale și steaguri trupele franceze (Ib., f. 67).

De la Giurgiu, generalul Berthelot a adresat următoarele proclamații către populația din Muntenia și Oltenia și către soldați: „*La arme, români! La arme, români! Trupele franceze trec astăzi Dunărea pentru a vă ajuta să vă eliberați*

de jugul sub care inamicul credea să vă îngenunchează. De opt luni de zile ați fost cu toții în măsură de a judeca brutalitatea inamicului, care vă socotea în puterea lui. Voi, mai cu deosebire, oamenii din Oltenia și Muntenia, care de doi ani de zile ați suferit ocupația, ați putut constata obrăznicia și barbaria dușmanului, care se numește civilizat. Germanii au pustiit câmpiile voastre și au golit staulele voastre, au prădat casele voastre, au așezat robia și foametea la vetrele voastre, ferm hotărâți, ei înșiși au spus-o, să nu vă lase decât ochii pentru a plânge. Ceasul răzbunării sau, mai bine zis, ceasul dreptății a sunat «învins». Pretutindenii acolo unde este zdrobit, dușmanul este pus pe fugă. A sunat clipa să ardeți zdreanța de hârtie care ne-a fost adusă la București.

Soldați! Batalioanele voastre să se unească cu ale noastre!

Țărani, sculați-vă și luați armele contra cotropitorului! Acesta este apelul patriei române, pentru care voi ați suferit. Acesta este apelul guvernului vostru care a jertfit totul pentru «Marea Românie». Acesta este apelul strămoșilor, al umbrei lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Mircea cel Bătrân. Acesta este strigătul feciorilor și fraților voștri căzuți cu glorie pe câmpul de bătaie de la Oituz, Mărăști și Mărășești și pretutindenii unde a fost nevoie să vă apărați pământul. Iar mâine veți putea vedea steagul englez și tricolorul francez fâlfâind alături de tricolorul vostru la puternica suflare a victoriei și libertății.

Sculați-vă, frați români, și aruncați-vă asupra dușmanului!». (...) „Dușmanul nu se lasă de nelegiuirile sale. După ce soldații săi v-au omorât femeile, v-au înfometat copiii, au aruncat bombe asupra locuitorilor pașnici, au tras cu mitraliera în cei ce lucrau câmpurile, au răspândit bomboane aducătoare de holeră și tifos, au venit să vă îmbolnăvească de răpciugă.

După aceea, pentru a putea să vă jefuiască mai bine, au împiedicat înfăptuirea împroprietăririi și a votului obștesc făgăduit de Regele și Guvernul nostru.

Ei caută acum să aducă bolșevismul în patria voastră, pe care au nenorocit-o. Pentru a vă înșela, ei caută a vă arată că cei ce-au suferit pentru mântuirea voastră, Regele și armata, sunt deopotrivă cu kaizerul ucigaș și cu ostășimea sa prădalnică; e o minciună. Făptuind astfel, semănând rășcoala și răul care este a doua fire, ei nădăjduiesc că vor slăbi pe învingătorii lor.

Această încercare este urzită pe ascuns de bulgarul Racowski, vândut nemților și adăpostit acum la Berlin. Români, sunteți dintre învingătorii care triumfă astăzi, sunteți un popor deștept care pricepe bine că izbânda obișnuită vă va aduce îndeplinirea dorințelor și că neorânduiala nu vă poate folosi. Fiți demni de voi înșivă,

fiți demni de cei de la Jiu, Olt, Oituz, de pe Argeș, de la Mărăști și Mărășești, nu vă lăsați înșelați de nemernicii ce se ascund la lumina zilei!

Făgăduința Regelui Vostru de a vi se da pământ este îndeplinită.

Rămâneți liniștiți, aliații voștri credincioși v-o cer!» (Ib., f. 68).

Prăbușirea frontului balcanic deschidea perspective sigure pentru reintrarea României în război. O intervenție imediată a României era împiedicată însă de faptul că ea se găsea încă izolată la acea dată, în mare parte ocupată și complet încercuită de forțe inamice. În asemenea condiții, pe lângă faptul că România nu putea să realizeze decât o mobilizare parțială, nici acest lucru nu s-ar fi putut executa din cauza forțelor inamice care o încercuiau. La aceasta se adăugau mari lipsuri materiale, în special echipament și alimente, precum și greutatea legată de transport (Ib., f. 42).

Pentru ca reintrarea României în acțiune să aibă un rezultat eficient și util, atât pentru ea, cât și pentru Aliați, trebuiau înlăturate cauzele care împiedicau această acțiune. Mai întâi, izolarea României nu putea să înceteze decât atunci când Armata aliată de Dunăre ar fi ajuns la Dunăre și ar fi angajat armata de ocupație din România, fapt care ar fi sporit siguranța mobilizării României.

România a intrat în acțiune la 28 octombrie/10 noiembrie 1918, cu o zi înainte de a fi încheiat Armistițiul de la Compiègne, care a determinat încheierea Primului Război Mondial, dată la care primele unități din Armata aliată de Dunăre ajunseseră la Dunăre, adică fără a mai aștepta concentrarea întregii armate, în vederea trecerii Dunării.

CONTINUAREA OPERAȚIUNILOR ÎN MUNTENIA ȘI DOBROGEA

Chiar în ziua trecerii Dunării, după ocuparea orașului Giurgiu, generalul Berthelot, văzând retragerea precipitată a germanilor, a intervenit pe lângă Marele Cartier General român, cerându-i ca trupele române „să părăsească obiectivul Ploiești și să opereze pe axa Oituz-Brașov, cu scopul de a tăia retragerea germană”, primind din partea acestuia răspunsul că „Diviziile 7 și 14 vor pătrunde în Transilvania, pe văile Oituz și Bistrița, imediat ce vor fi organizate, adică în 3-4 zile” (Ib., f. 69).

În acest timp, germanii desfăceau în grabă, la particulari, toate depozitele de aprovizionare, materiale, cărbuni și echipamentele pe care le aveau adunate în șlepuri în cantități mari în Muntenia, Oltenia și pe Dunăre. Trupele germane, în retragerea lor de pe linia Siretului, au distrus în mod barbar toate lucrările de artă, de cale ferată și șosea, gările, castelele de apă, aparatele telegrafice și depozitele de alimente și cărbuni aflate pe direcțiile Brăila-Buzău și Mărășești-Buzău și, în același

timp, au retras către Ploiești tot materialul rulant, organizând convoiuri de trenuri formate din mașini și vagoane cu alimente, mobile, motoare, instalații mecanice, pe care le dirijau spre Transilvania, agravând, astfel, starea precară în care se găseau armata și poporul român. De asemenea, după retragerea armatelor germane, Bucureștiul a rămas izolat, neavând nicio legătură telegrafică sau telefonică nici cu comandamentul francez și nici cu orașul Iași.

De aceea, pentru a asigura ordinea în regiunile evacuate de germani, generalul Berthelot a hotărât trimiterea spre București a unei coloane mixte anglo-franceze (estimativ, o divizie franceză și o brigadă mixtă engleză), cu toate prescripțiile ordinului mareșalului Foch de a sta pe pozițiile pe care se găseau trupele în momentul armistițiului. Totodată, generalul Berthelot a pregătit și dispozitivul de ocupare a regiunii petroliere, imediat după retragerea inamicului (Ib., f. 70).

Mișcarea francezilor spre București s-a executat pe urmele germanilor, care s-au retras precipitat. La Copăceni, pe Argeș, trupele franceze s-au oprit din cauza faptului că, în acest punct, podul șoselei Giurgiu – București fusese aruncat în aer de către germani, iar râul era umflat. După restabilirea trecerilor peste Argeș, trupele franceze au continuat înaintarea spre București și s-au oprit în zona Jilava, unde au staționat. În Capitală, au apărut, treptat, ofițeri francezi și englezi, care erau întâmpinați cu entuziasm de către populație.

În urma executării acestor mișcări și a celor desfășurate de restul trupelor aliate de la sud de Dunăre, situația Armatei de Dunăre, la data de 12/25 noiembrie 1918, era următoarea: Divizia 30 Infanterie franceză, eșalonată între Bragadiru și Giurgiu, era gata să intre în București, Divizia 16 Infanterie colonială, în regiunea Siștov, era pe punctul de a fi îndreptată spre zona Craiova – Pitești – Ploiești, iar Divizia 26 Britanică era adunată în împrejurimile Rusciucului, având o brigadă foarte aproape de București, unde era gata să intre cu Divizia 30 franceză.

Până la reluarea conducerii administrative a teritoriului evacuat din partea Guvernului român, generalul Berthelot, „în baza împuternicirii M.S. Regelui, a luat toate măsurile care să asigure ordinea și continuarea unui trai normal”, restabilind liniștea în teritoriul ocupat acum de trupele aliate și la București (Ib., f. 71).

Totodată, cu scopul ca, pe de o parte, diferitele chestiuni teritoriale românești să poată fi rezolvate în deplină înțelegere cu Aliații, iar pe de altă parte, să se poată stabili condițiile unei cooperări din partea României cu Aliații, în Ucraina, la data de 13/26 noiembrie 1918, a avut loc, la Giurgiu, o conferință între generalul Constantin Prezan și generalul Berthelot, numit comandantul tuturor forțelor aliate care urmau

să desfășoare operațiuni militare în Rusia. La această conferință, s-au discutat și stabilit câteva măsuri privind chestiunea Basarabiei și problema Dobrogei. Referitor la aceasta din urmă, intervenția generalului Berthelot și a generalului Franchet d'Esperey, guvernul francez considera că anularea tratatului de la București, în baza armistițiului de la Spa, „comportă evacuarea Dobrogei de către bulgari și retragerea trupelor lor la sudul frontierei din 1913” (Ib., f. 72), generalul Berthelot impunând bulgarilor evacuarea completă a Dobrogei și retragerea acestora la sudul frontierei, stabilită prin Pacea de la București, termenul de evacuare expirând la 22 noiembrie/5 decembrie 1918 (Ib.).

Privitor la chestiunea Transilvaniei, prin armistițiul încheiat la Villa Giusti, la 21 octombrie/3 noiembrie 1918, care a stabilit linia în spatele căreia trebuiau să se retragă trupele ungurești, nu s-a ținut seamă de integralitatea drepturilor noastre recunoscute prin tratatul de alianță cu Antanta. În același timp, delegatul Comitetului Național Român din Transilvania a descris teroarea exercitată de autoritățile ungurești în ținuturile românești și a arătat dorința Comitetului Național, conferința stabilind ca trupele noastre să ocupe Transilvania până la Mureș – linia Diaz –, iar cu câteva detașamente franceze să se ocupe linia prevăzută prin tratatul de alianță.

În chestiunea Banatului, generalul Berthelot a cerut guvernului francez ca, pe de o parte, toate trupele sârbe care ocupaseră întregul ținut până la Arad, inclusiv, să fie trimise la vest de Tisa, iar pe de altă parte, ca regiunea să fie ocupată până la semnarea păcii generale de trupe franceze, pentru a se evita, astfel, o încordare a relațiilor dintre români și sârbi.

Pe baza celor stabilite la conferința de la Giurgiu la data menționată mai sus, Marele Cartier General român a luat toate măsurile pentru a pune la dispoziția Aliaților 15 regimente (câte unul de fiecare divizie) destinate a coopera la pacificarea și reconstituirea Rusiei. Evenimente ulterioare însă au determinat renunțarea la această colaborare proiectată la conferința de la Giurgiu.

La data de 2/15 decembrie 1918, dislocarea Armatei de Dunăre era următoarea: Cartierul General al Armatei, Punctul de Comandă al Diviziei 30, Regimentul 4 Vânători Africa, Artileria, Regimentul 40 Infanterie se aflau în București, Regimentul 61 Infanterie cu două batalioane și o companie geniu se aflau la Constanța și un batalion la Cernavodă-Medgidia-Tulcea, Regimentul 58 Infanterie cu două batalioane la Iași și un batalion la Galați și Brăila. Punctul de Comandă al Diviziei 16 Infanterie Colonială era la Zimnicea, iar trupele acestei divizii, eșalonate de la Zimnicea la Alexandria, cu artileria grea dislocată, un grup la Siștov, un grup

la Rusciuc. Divizia 156 Infanterie era în curs de transport la Odessa, iar Divizia 26 Infanterie britanică, în Dobrogea de sud și la Varna (Ib., f. 73).

Prin urmare, cooperarea aliaților cu România a continuat și după încheierea armistițiului general, deoarece, în timp ce trupele române se găseau, parte în Transilvania și Bucovina, iar parte pe Nistru, pentru a apăra Basarabia împotriva oricărei acțiuni din partea Rusiei sovietice, trupele aliate care trecuseră în România erau direcționate către Rusia, a cărei pacificare și reconstituire erau urmărite de aliați, după retragerea forțelor austro-germane din Ucraina. De asemenea, această cooperare a continuat și pe Frontul de Vest, unde trupele franceze din Banat au acoperit flancul stâng al trupelor române din Transilvania, care operau împotriva trupelor Ungariei bolșevice.

CONCLUZII

Evenimentele istorice ale anului 1918, Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918, unirea Bucovinei cu România, la 27 noiembrie 1918, și Unirea Transilvaniei cu România, la 1 decembrie 1918, au fost pregătite din timp și adaptate conjuncturilor politico-militare care au permis realizarea lor. La baza lor au stat dorința de afirmare în plan internațional a poporului român, ca nație independentă, și voința lui de a trăi și a se dezvolta liber în granițele sale firești și recunoscute de comunitatea internațională.

Realizarea României Mari, Marea Unire, a însemnat un fapt istoric, un eveniment de o importanță capitală pentru poporul român, care marca încheierea unui proces secular ale cărui elemente au fost dominate de caracterul național unitar al românilor.

Reintrarea României în război alături de Antantă a fost un moment puternic de trăire emoțională. Dintr-o dată, toate neajunsurile trăite, cauzate de mizeria materială, tragedia familiilor îndoliate și drama unui popor care trebuia să se retragă pe un petic de pământ, au fost date la o parte, pentru susținerea, cu orice sacrificiu, a idealului național de unire a tuturor românilor în granițele unui stat unitar: ROMÂNIA MARE.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Agrigoroaiei, I. (2015-2016). *România în relațiile internaționale din perioada 1914-1920 (Curs special de istorie contemporană a românilor)*. Anul III, semestrul II. Iași.

2. Nicolae, D.S. (2018). *1918, Reintrarea României în război*. Brașov: Editura Miidecărți.
3. Popa, M.N. (1979). *Primul Război Mondial 1914-1918*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
4. Preda, D., Alexandrescu, V., Prodan, C. (1994). *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*. București: Editura Enciclopedică.
5. Renouvin, P. (2001). *Primul Război Mondial*. București: Editura Corint.
6. Arhivele Militare Naționale Române, Fond Marele Stat Major, dosar nr. crt. 131, f. 61-73.
7. Colectiv de autori, *Istoria militară a poporului român* (1984). București: Editura Militară.